

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 11/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Tatianou Jánošíkovou, Rooseveltova 6, Košice, proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Cdo 296/2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Cdo 296/2020 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh, vyjadrenia najvyššieho súdu a jeho uznesenia č. k. 9 Cdo 269/2021 z 12. októbra 2022, ktoré si ústavný súd zadovážil, vyplýva, že sťažovateľ v procesnom postavení žalobcu 1 podal na Okresnom súde Svidník (ďalej len „okresný súd“) žalobu o určenie neplatnosti právneho úkonu. Súdne konanie bolo vedené pod sp. zn. 2 C 131/2014. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom č. k. 2 C 131/2014-224 z 24. júna 2019 vo veci meritórne rozhodol zamietnutím žaloby. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) na odvolanie oboch žalobcov rozsudkom č. k. 18 Co 129/2019 z 27. mája 2020 rozsudok okresného súdu potvrdil a rozhodol o nároku na náhradu trov odvolacieho konania. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ 10. augusta 2020 dovolanie na súde prvej inštancie, o ktorom podľa sťažovateľa dosiaľ najvyšší súd nerozhodol. Hoci okresný súd po prvýkrát predložil súdny spis najvyššiemu súdu

na rozhodnutie o dovolaní 20. novembra 2020 (teda 4 mesiace po podaní mimoriadneho opravného prostriedku, pozn.), najvyšší súd mu ho 24. mája 2021 vrátil ako predčasne predložený. Podľa sťažovateľa okresný súd 30. apríla 2021 nadbytočne vyzval právnu zástupkyňu na predloženie plnej moci pre zastúpenie dovolateľa v dovolacom konaní, pretože plná moc v zaručenej konverzii bola okresnému súdu doručená spolu v dovolaní. Z dôvodu nečinnosti najvyššieho súdu sťažovateľ 14. septembra 2021 adresoval jeho predsedovi písomne urgenciu, ktorá bola podľa obsahu posúdená ako sťažnosť na prieťahy v konaní (§ 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pozn.). Najvyšší súd v upovedomení o vybavení sťažnosti z 24. septembra 2021 konštatoval, že k prieťahom v rámci dovolacieho konania nedošlo a sťažovateľ sa má obracať priamo na senát 9C k spisovej značke súdneho konania. Po novom predložení veci dovolaciemu súdu bola táto vedená pod sp. zn. 9 Cdo 269/2021.

3. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jeho ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, ktorým vysloví porušenie označených práv sťažovateľa, prikáže najvyššiemu súdu v konaní vednom pod sp. zn. 9 Cdo 296/2020 konať bez zbytočných prieťahov. Súčasne sa sťažovateľ domáha priznania primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 6 000 eur a náhrady trov konania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. S poukazom na judikatúru ústavného súdu vo vzťahu k porušeniu sťažovateľom označených práv (bod 1 odôvodnenia tohto rozhodnutia) sťažovateľ v podstate stručne tvrdí, že nerozhodnutie o dovolaní ani po dvoch rokoch od jeho podania na okresnom súde je neprímerane dlhým súdnym konaním, čím je porušené nielen základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote, ale je aj jeho právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivý proces.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), v rámci ktorého preskúmal, či ústavná sťažnosť sťažovateľa obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

6. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej

lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť a ich namietané porušenie možno preskúmať spoločne (I. ÚS 190/2019, II. ÚS 27/2020).

7. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti namieta neprimeranosť dĺžky súdneho konania vo fáze po podaní dovolania proti rozsudku krajského súdu č. k. 18 Co 129/2019 z 27. mája 2020. Hoci je argumentácia sťažovateľa zameraná v podstatnej časti na opis nesústreďeného postupu okresného súdu (bod 2 odôvodnenia toho rozhodnutia) v súvislosti s predčasným predložením súdneho spisu najvyššiemu súdu podľa § 436 a § 437 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), formuláciou petitu predloženej ústavnej sťažnosti sťažovateľ vymedzil prieskum ústavného súdu výlučne na postup najvyššieho súdu.

8. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že podľa § 45 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 alebo § 131a neustanovujú inak. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou ústavnej sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha, čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv. V danej veci vzhľadom na jednoduché odôvodnenie ústavnej sťažnosti ústavný súd nevzhliadol možnosť pristúpiť ani k modifikácii sťažnostného petitu (m. m. I. ÚS 357/2017, I. ÚS 514/2020 I. ÚS 521/2020), a preto text uvedený mimo petitu pokladá za súčasť odôvodnenia ústavnej sťažnosti, ktorý nemôže doplniť petit (m. m. I. ÚS 316/09, I. ÚS 98/2011, II. ÚS 103/08, II. ÚS 154/09, III. ÚS 235/05, IV. ÚS 174/2011).

9. Podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a totožného čl. 38 ods. 2 listiny (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 10/98, I. ÚS 44/99, IV. ÚS 68/02) alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 86/08, II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

10. Ústavný súd vo fáze predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti požiadal najvyšší súd o vyjadrenie sa k jej obsahu (§ 56 ods. 6 veta za bodkočiarkou zákona o ústavnom súde).

10.1. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení č. k. KP 3/2022-379, Cpj 204/2022 z 13. októbra 2022 predložil stanovisko predsedu senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorý sa stotožnil so závermi obsiahnutým v „*Upovedomení o vybavení sťažnosti*“ zo 14. septembra 2021 (sťažnosť sťažovateľa na prietahy v konaní, pozn.) vo veci vedenej pod sp. zn. 9 Cdo 296/2020 (teraz pod sp. zn. 9 Cdo 269/2021), a to že k prietahom v konaní pred najvyšším súdom nedošlo. V nasledujúcom období (od 10. septembra 2021) činnosť dovolacieho súdu smerovala k plynulej príprave veci pred jej predložením na prerokovanie senátu 9C, ktorý na neverejnom zasadnutí 12. októbra 2022 uznesením zrušil rozsudok odvolacieho súdu proti žalobcovi v 1. rade (sťažovateľovi, pozn.) a vec tomuto súdu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

10.2. Podľa najvyššieho súdu nemohol opomenúť ani objektívne skutočnosti – pandémiu COVID-19, ktorá od roku 2020 nepriaznivo narušila chod celej spoločnosti, o čom svedčia prijaté opatrenia (obmedzenia), v tejto súvislosti i opakované vyhlásenia núdzového stavu vládou Slovenskej republiky. K uvedenému sa pridala generačná obmena sudcov dovolacieho súdu i zmena miesta jeho pôsobenia.

10.3. Najvyšší súd uviedol, že list žalobcu v 1. rade zo 6. júla 2022, ktorého prílohou je uznesenie súdu prvej inštancie o zmene žalobného petitu z 15. februára 2018, podľa jeho obsahu (zjavne spochybňuje postup súdu prvého stupňa a konanie samosudkyne) je vyjadrením dovolateľa v prebiehajúcom dovolacom konaní, pokiaľ ho ale nespísala dovolateľom splnomocnená advokátka [REDAKOVANÉ], dovolací súd naň nemá možnosť prihliadať v zmysle § 429 ods. 1 druhej vety CSP. Na prípadné zákonné účinky § 429 ods. 1 CSP dovolací súd dovolateľa, ktorý je povinne zastúpený kvalifikovaným zástupcom, neupozorňuje, pokiaľ to vyžadujú okolnosti prípadu, k odpovedi dovolací súd pristupuje v rozhodnutí o podanom dovolaní.

11. Ústavný súd pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy odmieta sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú, ak doba konania pred súdom, ako aj postup zákonného sudcu nesignalizujú reálnu možnosť zbytočných prietahov, a tým ani porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 109/03, I. ÚS 103/2016), resp. ak argumenty v sťažnosti nepreukázali v čase podania sťažnosti takú intenzitu porušenia označeného základného práva, aby bola sťažnosť prijatá na ďalšie konanie (II. ÚS 93/03, II. ÚS 177/04). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (II. ÚS 238/2020).

12. Na tomto mieste ústavný súd dáva do pozornosti, že dovolací súd preskúmava rozhodnutie odvolacieho súdu v medziach podaného dovolania a v intenciách dovolacích dôvodov na základe skutočností, ktoré boli zistené a preukázané v celom súdnom konaní, čo znamená, že svoj prieskum zameriava aj na konanie, ktoré napadnutému rozhodnutiu predchádzalo. Z uvedeného teda priamo vyplýva zvýšená faktická a časová náročnosť rozhodovania dovolacieho súdu. Ako podstatné k dovolaciemu konaniu treba uviesť aj to, že primárnou úlohou najvyššieho súdu ako najvyššej súdnej autority v krajine (spolu s ústavným súdom z hľadiska jeho postavenia mimo sústavy všeobecných súdov) pri rozhodovaní o dovolaní ako mimoriadnom opravnom prostriedku je v zmysle v čl. 2 ods. 2 CSP legitímne očakávanie každého, že jeho vec bude rozhodnutá v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít a ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. Z miesta, ktoré zastáva najvyšší súd v hierarchii všeobecných súdov, by malo vyplývať, že najvyšší súd rozhoduje iba v najzásadnejších, spoločensky najvýznamnejších a právne najnáročnejších prípadoch, čo tiež môže znamenať, že aj časový rámec, ktorý najvyšší súd na vydanie rozhodnutia potrebuje, má zodpovedať významu jeho rozhodovania (I. ÚS 203/2021 – ZNaU 82/2021).

13. Ústavný súd v zmysle námietok sťažovateľa pristúpil k vyhodnoteniu postupu najvyššieho súdu v napadnutom konaní. Súdny spis bol okresným súdom po prvýkrát predložený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o dovolaní 20. októbra 2020. Po jeho vrátení okresnému súdu z dôvodu predčasného predloženia 24. mája 2021 okresný súd opätovne predložil súdny spis najvyššiemu súdu 7. septembra 2021 a dovolacie konanie bolo vedené pod sp. zn. 9 Cdo 269/2021. Najvyšší súd

o dovolaní sťažovateľa rozhodol uznesením č. k. 9 Cdo 269/2021 z 12. októbra 2022 tak, že vo vzťahu k žalobcovi v 1. rade a žalovaným v 1. až 3. rade vec zrušil a v rozsahu zrušenia vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie v podstate pre nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacím súdom (bod 19 zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu). Overením aktuálneho stavu veci ústavný súd zistil, že súdny spis bol 31. októbra 2022 vrátený podľa § 454 CSP súdu prvej inštancie, z čoho je zrejmé, že najvyšší súd vykonal po rozhodnutí o dovolaní všetky úkony plynule a bez zbytočného odkladu. Dovolacie konanie ku dňu podania ústavnej ťažnosti (13. októbra 2022) *de facto* trvalo jeden rok, hoci sťažovateľ do tejto doby započítava celé obdobie od podania mimoriadneho opravného prostriedku (teda od 10. augusta 2020, pozn.). Už spomínaná nesústreďenosť v postupe okresného súdu, ktorá spôsobila predĺženie dovolacieho konania v dôsledku nevyhnutnosti opakovaného predloženia súdneho spisu, nemôže byť pričítaná na ťarchu najvyššieho súdu. Možno teda uzavrieť, že dĺžka dovolacieho konania tak neprekročila judikatúrou ESĽP i ústavného súdu tolerovateľnú dobu zásadne do troch rokov (napr. rozhodnutia ESĽP Humen proti Poľsku, rozsudok z 15. 10. 1999, body 58 a 69, Calvelli a Ciglio proti Taliansku, rozsudok zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66 či rozhodnutia ústavného súdu IV. ÚS 125/2022, I. ÚS 606/2022).

14. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd po komplexom posúdení všetkých okolností daného prípadu uzatvára, že postup najvyššieho súdu v napadnutom konaní nevykazuje také ústavne relevantné nedostatky, na základe ktorých by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru, že postupom najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Ústavný súd preto v tejto časti ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

15. Ústavný súd má v ústave a zákone o ústavnom súde presne definované právomoci, ktorých uplatnenie je viazané na splnenie viacerých formálnych aj vecných náležitostí návrhu na začatie konania. Inak povedané, ústavný súd môže prijať na ďalšie konanie len taký návrh na začatie konania, ktorý obsahuje všetky náležitosti ustanovené zákonom o ústavnom súde.

16. Z hľadiska predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti je podstatná najmä požiadavka plynúca z § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde, a to požiadavka relevantnej ústavnoprávnej argumentácie (konkrétne skutkové a právne dôvody) namietaného porušenia práv, ako aj z § 45 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 tohto zákona neustanovuje inak.

17. Vo svojej ustálenej judikatúre ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že je základnou povinnosťou sťažovateľa, aby odôvodnenie ústavnej sťažnosti obsahovalo čo najpresnejší opis skutkového stavu a najmä logickú právnu argumentáciu, na základe ktorej možno konštatovať existenciu príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom, resp. rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a porušením v ústavnej sťažnosti označených práv garantovaných ústavou, resp. kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou, ktorého vyslovenia sa sťažovateľ v petite svojej ústavnej sťažnosti domáha (IV. ÚS 574/2018, m. m. IV. ÚS 359/08, IV. ÚS 198/2012).

18. Ústavný súd konštatuje, že v predloženej ústavnej sťažnosti sťažovateľa absentuje relevantné odôvodnenie vo vzťahu k námietke porušenia základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Takto koncipovaný obsah ústavnej sťažnosti napriek kvalifikovanému právnomu zastúpeniu nespĺňa zákonom požadovanú náležitosť, a to odôvodnenie návrhu (§ 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde) v podobe konkrétnych skutkových a právnych dôvodov, pre ktoré malo podľa sťažovateľa k porušeniu jeho práv dôjsť [§ 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde], a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

19. Nad rámec veci ústavný súd uvádza, že ak by mal vziať na zreteľ argumentáciu sťažovateľa spočívajúcu v tvrdení, že „... dlhým konaním súdu je porušené nielen základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote, ale je aj porušené právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivý proces...“, prvým a nevyhnutným predpokladom na možné konštatovanie porušenia základného práva na súdnu ochranu by muselo byť konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, čo sa v konkrétnom prípade nestalo (bod 15 odôvodnenia tohto rozhodnutia). Spôsobenie zbytočných prietahov v konaní súdom môže založiť porušenie základného práva účastníka súdneho konania na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, ale spravidla neznamená odmietnutie spravodlivosti majúce za následok porušenie základného práva upraveného v čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 8/01). K porušeniu tohto základného práva zbytočnými prietahmi v súdnom konaní by však mohlo dôjsť v prípade, ak by postup všeobecného súdu v takomto konaní v dôsledku zbytočných prietahov viedol v konečnom dôsledku k zmareniu možnosti poskytnúť efektívnu a účinnú ochranu tým právam účastníka konania, ktorých ochrany sa domáha (III. ÚS 49/04, III. ÚS 348/05). Uvedené ale nie je prípad sťažovateľa, keďže ním namietané prietahy v postupe najvyššieho súdu nedosahujú takú intenzitu, ktorá by zakladala možnosť, aby ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti v tejto časti na ďalšie konanie dospel k záveru, že doba dovolacieho konania vedeného najvyšším súdom zasiahla samotnú podstatu a účel práva sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, čl. 6 ods. 1 dohovoru). Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd by tak ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

20. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, o ktorých je rozhodovanie podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu